

**ผลการทดสอบการปลูกพืชในเรืองเศรษฐกิจในพื้นที่เป้าหมาย
จังหวัดชัยภูมิ นครพนม ร้อยเอ็ด และ สรีสะเกษ (2526/27-2530/31)
(โครงการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)**

The Analysis of Cropping System Tested at Chaiyapume Key Site Nakornpanom Roi-Et and Srisaket Province, NERAD Project.

การศึกษาทดสอบแบบการปลูกพืช ในโครงการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งดำเนินการทดสอบโดยกรมวิชาการเกษตรในลักษณะเฉพาะพื้นที่ ทั้งหมดเป็นเวลา 5 ปี ฝ่ายวิจัยระบบพัฒนาไว้เนา กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ในฐานะผู้รับผิดชอบในการวิเคราะห์ผลทางเศรษฐกิจ ได้ทำการวิเคราะห์เรืองเศรษฐกิจ ผลการทดสอบแต่ละปี และพิจารณาเห็นว่า การนำการทดสอบตลอด 5 ปี มาวิเคราะห์เพิ่มเติมแบบต่อเนื่องน่าจะให้ ข้อมูลที่เด่นชัด และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการปลูกพืชในพื้นที่เป้าหมายเทمحะสมยิ่งขึ้น

พื้นที่เป้าหมายประกอบด้วย 10 ตำบล ใน 7 อำเภอ ของ 4 จังหวัด คือ ตำบลคลองหาน อ่าเภอจัตุรัส และตำบล กวางโจน-ชาตุทอง อ่าเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ตำบลลงร้าว อ่าเภอหาดว้า และตำบลลงนาม อำเภอบ้านแพง จังหวัด นครพนม ตำบลหนองแก้ว-แคนใหญ่ อ่าเภอเมือง และตำบลลงนาม่อง อ่าเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตำบลแต่ และ ตำบล อ่าเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ

จากการศึกษา ประกอบด้วยแบบการปลูกพืชในสภาพนา และสภาพไร่ ในสภาพนาแบ่งออกเป็น พืชก่อนข้าว และพืชหลังข้าว ในสภาพไร่ แบ่งออกเป็นพืชก่อนพืชหลัก และพืชหลังพืชหลักโดยพืชในฤดูฝนส่วนมากเป็นปอแก้ว แต่จากการศึกษาผลปรากฏว่า ในสภาพนามพืชก่อนข้าว และในสภาพไร่มีพืชหลังพืชหลัก มีบางพืชที่มีสภาพการ เพาะปลูกที่มีความเสี่ยงต่อกว่าพืชอื่น ๆ ในระดับที่น่าเป็นไปได้ ในที่นี้จึงพิจารณาเฉพาะกลุ่มพืชก่อนข้าวในสภาพนา และพืชหลังพืชหลักในสภาพไร่โดยการพิจารณาข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงที่แสดงไว้

1. พืชก่อนข้าวในสภาพนา

การศึกษาทดสอบตลอด 5 ปี คือระหว่างปีการเพาะปลูก 2526/27-2530/31 ใน 8 พื้นที่เป้าหมายของ 4 จังหวัด ดังแสดงในตารางที่ 1 ซึ่งพิจารณาเฉพาะข้อมูลของพืชที่มีการทดสอบแล้วมีความเป็นไปได้ ของแต่ละปีมาแสดง ดังนี้

1.1 จังหวัดชัยภูมิ

1) ตำบลคลองหาน อ่าเภอจัตุรัส มีปอคิวนา และถั่วเขียวที่พอ มีความเป็นไปได้ในการเพาะปลูกเป็น พืชก่อนข้าวในสภาพนา กล่าวคือ ปอคิวนาที่ทำการทดสอบใน 4 ปีให้ผลผลิต และให้ผลได้สุทธิค่าวัสดุค่อนข้างสูง พอคิวนาในทุกปี คือผลได้สุทธิค่าวัสดุในปี 2526/27 ประมาณ 1,002 บาทต่อไร่ 2527/28 ประมาณ 1,641 บาทต่อไร่ 2529/30 ประมาณ 901 บาทต่อไร่ และ 2530/31 ประมาณ 1,119 บาทต่อไร่ ซึ่งไม่มีปีใดที่ทำการทดสอบแล้วได้ผลได้สุทธิค่าวัสดุ ติดลบ ส่าหรื้นถั่วเขียว มีการทดสอบ 4 ปีเช่นกัน คือในปี 2526/27-2529/30 แต่ปรากฏว่าในปีแรกการผลิตไม่ให้ ผลผลิตเลย และปี 2529/30 แม้ให้ผลผลิตแต่ผลได้สุทธิค่าวัสดุมีค่าติดลบ คือได้ผลได้สุทธิค่าวัสดุเป็นบวกเพียง 2 ปี คือ 2527/28 ประมาณ 362 บาท ต่อไร่ และ 2528/29 ประมาณ 260 บาทต่อไร่ ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบแล้วจะเห็นว่าการ ปลูกปอคิวนา ก่อนข้าว มีความเสี่ยงต่อกว่าถั่วเขียวมาก

“ วิรัช แจ่มจรรยา สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร บангเขน กทม. 10900

2) ต่ำนักกิจกรรม-ชาติทอง อ่าเภอภูเขียว พื้นที่ททดสอบ และมีแนวโน้มว่าอาจมีความเป็นไปได้ ได้แก่ ปอคิวนา ถ้ำเขียว และถ้ำลิสิง จากการทดสอบปอคิวนา 4 ปี เช่นเดียวกับที่ต่ำบลลังหาน และการทดสอบให้ผล เช่นเดียวกันคือ ในทุกปีที่ทดสอบ กิจกรรมปอคิวนา ก่อนข้าวให้ผลได้สุทธิค่าวัสดุโดยเฉลี่ยเป็นน้ำกหงด โดยสูงสุด ในปีการผลิต 2526/27 และ 2527/28 คือประมาณ 1,286 และ 1,052 บาทต่อไร่ตามลำดับ และต่ำสุดในปี 2529/30 และ 2530/31 คือประมาณ 643 และ 554 บาทต่อไร่ตามลำดับ ขณะที่ถ้ำเขียวมีการทดสอบ 2 ปีให้ผลได้สุทธิตั้งกล่าวเป็น น้ำกหงดเพียงเดียว และเป็นผลได้สุทธิที่ต่ำมากคือประมาณ 73 บาทต่อไร่ (2528/29) สำหรับถ้ำลิสิงจากการทดสอบ 3 ปี ให้ผลได้สุทธิเป็นน้ำกหงด 2 ปี คือปี 2529/30 และ 2530/31 ซึ่งต่ำอย่างมาก โดยได้เพียงประมาณ 16 และ 9 บาทต่อไร่ เท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 3 พืช จึงเห็นว่ากิจกรรมการผลิตปอคิวนา ก่อนข้าว มีความเสี่ยงในการผลิตค่อนข้างต่ำ

1.2 จังหวัดนครพนม

การศึกษาแบบการปลูกพืชก่อนข้าวในสภาพนา ที่จังหวัดนครพนมทั้ง 2 ตำบล คือ ต่ำบลนังว อ่าเภอนาหว้า และต่ำบลน้ำหมา อ่าเภอบ้านแพะ ไม่ปรากฏว่ามีพืชใดที่มีความน่าจะเป็นไปได้เลย

1.3 จังหวัดร้อยเอ็ด

1) ต่ำบลนองแกร้ว-แคนไหง อ่าเภอเมือง พืชก่อนข้าวในสภาพนาที่ทำการทดสอบและพิจารณาว่า น่าจะพอมีความเป็นไปได้ที่แสดงไว้ในตารางที่ 1 ได้แก่ ปอคิวนา งาขาว งาดำ ปอแก้ว และถ้ำลิสิง

ปอคิวนา มีการทดสอบรวมทั้งหมด 5 ปี ผลปรากฏว่าโดยเฉลี่ยปีมีการผลิตได้ที่การปลูกปอคิวนา ก่อนข้าว ให้ผลได้สุทธิค่าวัสดุเป็นลบ โดยได้ผลได้สุทธิประมาณ 580 1,768 922 714 1,136 บาทต่อไร่ ตามลำดับปีที่ทำการทดสอบ (2526/27-2530/31)

งาขาว มีการทดสอบ 5 ปี เช่นกัน การผลิตได้ผลได้สุทธิตั้งกล่าวเป็นน้ำกหงด 4 ปี คือ ปี 2527/28-2530/31 โดยมี ค่าประมาณ 38 683 1,210 และ 558 บาทต่อไร่ ตามลำดับ 2526/27 มีการทดสอบเช่นกันแต่เสียหายเก็บผลผลิตไม่ได้

งาดำ มีการทดสอบเพียง 2 ปี คือปี 2527/28 และ 2528/29 ได้ผลได้สุทธิค่าวัสดุ โดยเฉลี่ยประมาณ 85 และ 757 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

ปอแก้ว มีการทดสอบ 3 ปี คือ 2527/28 2528/29 และ 2529/30 ได้ผลได้สุทธิค่าวัสดุเป็นน้ำกหงด คือประมาณ 1,448 735 779 บาทต่อไร่ตามลำดับโดยปอแก้วนี้ทำการทดสอบในนาที่มีสภาพดอน

ถ้ำลิสิง มีการทดสอบเพียงปีเดียวคือปี 2530/31 แต่ผลที่ได้ค่อนข้างต่ำคือได้ผลได้สุทธิถึงประมาณ 1,101 บาทต่อไร่

ดังนั้นจึงเห็นว่าในทุกพืชที่กล่าวมาค่อนข้างจะมีความน่าจะเป็นไปได้ที่ต่ำบลนองแกร้ว น้ำกหงด แต่ถ้าเปรียบเทียบ ในทุกพืชจะเห็นว่าปอคิวนา ยังเป็นพืชแรกก่อนข้าวที่มีความเสี่ยงในการผลิตที่ค่อนข้างต่ำกว่าพืชอื่นลงมาสู่ แต่อย่างไรก็ตาม พืชอื่น ๆ ที่แสดงในตาราง ในบางปีสามารถให้ผลได้ที่ค่อนข้างดีเช่นกัน เช่น งาขาว แต่มีความสม่ำเสมอของผลได้สุทธิ ต่ำกว่าปอคิวนามาก

2) ต่ำบลนาเมือง อ่าเภอหนองภูมิ พืชก่อนข้าวในสภาพนา ที่ต่ำบลนาเมืองที่พิจารณาแล้วเห็นว่าจะมี ความเป็นไปได้จากการทดสอบมีทั้งหมด 5 พืช ปอคิวนา งาขาว งาดำ ปอแก้ว และถ้ำลิสิง

ปอคิวนา มีการทดสอบตลอดทั้ง 5 ปี ปรากฏว่าในทุกปีให้ผลได้สุทธิเป็นน้ำกหงด โดยเฉลี่ยประมาณ 387 2,083 1,295 538 และ 1,323 บาทต่อไร่ ตามลำดับปีการทดสอบ (2526/27-2530/31)

งาขาว มีการทดสอบ ตลอด 5 ปี เช่นกัน โดยบีแรก (2526/27) การทดสอบเสียหายเก็บผลผลิตไม่ได้ แต่ใน 4 ปีหลังสามารถเก็บผลผลิตได้และโดยเฉลี่ยได้ผลได้สุทธิเป็นน้ำกหงด คือ ประมาณ 493 219 146 และ 218 บาทต่อไร่ ตามลำดับ 2527/28-2530/31

งาดำ มีการทดสอบเพียงปีเดียว คือปี 2527/28 โดยได้ผลผลิต 133 กิโลกรัมต่อไร่ มีผลได้สุทธิประมาณ 409 บาทต่อไร่

บ่อแก้ว มีการทดสอบปลูกในนาที่ค่อนข้างมีสภาพดอนโดยทำการทดสอบ 3 ปี (2527/28-2529/30) ผลการทดสอบให้ผลค่อนข้างดี คือให้ผลได้สุทธิเฉลี่ยถึงประมาณ 2,374 1,562 และ 488 บาทต่อไร่ ตามลำดับปีที่ทำการทดสอบ

ถัวลิสง มีการทดสอบเพียง 2 ปี คือ ปี 2528/29 และ 2530/31 ซึ่งผลการทดสอบพอใช้ได้คือ ให้ผลได้สุทธิเฉลี่ยประมาณ 655 และ 308 บาท/ไร่ตามปีการทดสอบ

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบพืชที่ทดสอบเป็นพืชแรกในสภาพนา จะเห็นว่าในทุกพืชที่แสดงในตารางที่ 1 มีความเป็นไปได้ระดับค่อนข้างดีพอควร แต่ถ้าพิจารณาความเสี่ยงในการเพาะปลูกจะเห็นว่าพืชกลุ่มนี้มีความเสี่ยงค่อนข้างต่ำกว่าพืชอื่น ๆ โดยปัจจัยมาความเสี่ยงในการปลูกต่ำสุดสำหรับบ่อแก้วเป็นไปได้ดีเฉพาะสภาพที่นาค่อนข้างดอน

1.4 ขั้นหัวด้วยเครื่องแบบ

1) ตำแหน่งเต็ม สำเนาอุดมพรพิสัย พืชที่ทำการทดสอบและพิจารณาว่าพอ มีความเป็นไปได้ในการปลูกเป็นพืชแรก สภาพนา คือ ถัวลิสง ถัวฝักยาว งาขาว และปอคิวบा

ถัวลิสง ทำการทดสอบตลอด 5 ปี แต่ปรากฏว่ามีเพียง 2 ปีเท่านั้นที่ให้ผลได้สุทธิมีค่าเป็นกลาง คือปี 2529/30 และ 2530/31 โดยมีผลได้สุทธิประมาณ 204 และ 559 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ทั้งนี้ใน 3 ปีแรกการทดสอบ แม้ให้ผลผลิตตลอดแต่ผลได้สุทธิติดลบทั้ง 3 ปี

ถัวฝักยาว มีการทดสอบใน 2 ปีแรกคือ ปี 2526/27 และ 2527/28 และได้ผลได้สุทธิค่าวัสดุค่อนข้างดีพอควร คือประมาณ 1,068 และ 445 บาทต่อไร่ตามลำดับ

งาขาว ทำการทดลองรวมทั้งหมด 4 ปี คือ ตั้งแต่ปี 2527/28 ถึง 2530/31 ปรากฏว่ามีเพียงปี 2530/31 เท่านั้นที่ให้ผลผลิตที่มีมูลค่าที่เป็นผลได้สุทธิเป็นกลางคือได้ประมาณ 457 บาท ต่อไร่ โดย 2 ปีแรกให้ผลผลิตต่ำมากจนผลได้สุทธิมีค่าติดลบ และปีที่ 3 คือ ปี 2529/30 เสียหายไม่อาจจะเก็บผลผลิตได้

ปอคิวบा มีการทดสอบในช่วง 2 ปีหลัง คือปี 2529/30 และ 2530/31 และให้ผลได้สุทธิค่าวัสดุประมาณ 720 และ 760 บาทต่อไร่ตามลำดับ

จะเห็นว่าพืชก่อนข้าวในสภาพนาที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างดี คือ ถัวฝักยาว และปอคิวบा แต่ถัวฝักยาวยังค่อนข้างมีความเสี่ยงต่อสภาพแห้งแล้ง หรือการขาดของฝนมากกว่าปอคิวบា และถัวฝักยาวมีข้อจำกัดในขนาดพื้นที่ปลูกไม่อาจขยายในขนาดใหญ่มากได้ สำหรับปอคิวบា แม้มีความเสี่ยงน้อยกว่า แต่ในสภาพพื้นที่ต่ำลงนี้ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งแข็งออกปอคิวบ่า

2) ตำแหน่งทาง สำเนาอุดมพรพิสัย พืชก่อนข้าวในสภาพนาที่ทดสอบและมีความเป็นไปได้ที่ต่ำลงตามนี้ มีทั้งหมด 3 ชนิด คือ ถัวลิสง ถัวฝักยาว และปอคิวบा ดังแสดงในตารางที่ 1.

ถัวลิสง มีการทดสอบทั้งหมด 5 ปี คือ ปี 2526/27 ถึง 2530/31 ในปี 2526/27 ปรากฏว่าให้ผลได้สุทธิมีค่าติดลบในปีอื่น ๆ ให้ผลได้สุทธิประมาณ 14 8 186 และ 513 บาทต่อไร่ ซึ่งเห็นว่ามีเพียงปี 2530/31 เท่านั้นที่ให้ผลได้สุทธิสูงพอสมควร

ถัวฝักยาว มีการทดสอบเพียง 2 ปีแรก คือ 2526/27 และ 2527/28 และให้ผลได้สุทธิค่าวัสดุในระดับดีพอควร คือประมาณ 1,068 และ 305 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

ปอคิวบा มีการทดสอบในช่วง 2 ปีหลังได้ให้ผลตอบแทนค่อนข้างดี คือได้ผลได้สุทธิค่าวัสดุประมาณ 1,231 และ 611 บาทต่อไร่

สำหรับงาขาวมีการทดสอบเข่นเดียวกับต่ำลงแต่ เข่นกัน และตลอด 4 ปี ที่ทำการทดสอบให้ผลได้สุทธิเฉลี่ย

ติดลบหมวด และเมื่อเปรียบเทียบทั้ง 3 พิช ดังกล่าวแล้ว ปรากฏว่าพิชแรกก่อนทั้งในสภาพน้ำ มีลักษณะเช่นเดียวกับ คำนวณแต่

2. พิชหลังพิชหลักในสภาพไร่

ผลการศึกษาทดสอบตลอดปี 5 ปี (2526/27-2530/31) ของพิชหลังพิชหลักในสภาพไร่พอดี เป็นไปได้ แสดง ให้ในตารางที่ 2 โดยทั้งนี้มีผลเพียงใน 5 คำนวณเม้าท์มาอย่างเท่านั้นคือ

2.1 จังหวัดชัยภูมิ

1) คำนวณทาง อ่างเก็บน้ำรัฐส ผิชที่ทดสอบและมีความเป็นไปได้มีเพียงพิชเดียวคือ แตงกวा แต่เป็นการทดสอบเพียงปีเดียวคือในปี 2527/28 ซึ่งให้ผลได้สุทธิค่าวัสดุประมาณ 402 บาท ดังนั้นจึงยังไม่อาจจะกล่าวได้อย่างมี น้ำหนักพอกว่า แตงกวายังเป็นพิชเหมาะสมในการปลูกเป็นพิชหลังพิชหลัก และโดยปกติแล้วการปลูกแตงกวานี้ จำเป็นต้องมีแหล่งน้ำช่วย

2) คำนวณทางโขน-ชาตุกะ พิชที่พิจารณาความเป็นไปได้แล้วแสดงไว้ในตารางที่ 2 ประกอบด้วย 4 พิช คือ ก้าวเขียว ถั่วลิสง แตงโม และฟักทอง

ก้าวเขียว มีความพยากรณ์ทำการทดสอบ 4 ปี แต่ในปี 2529/30 เกิดภาวะแห้งแล้งอย่างมากจึงปลูกในช่วงเวลา ที่กำหนดได้ไม่ได้ และปี 2526/27 ดำเนินการปลูกแต่เก็บผลผลิตไม่ได้ เพราะเสียหายหมด ใน 2 ปีที่เหลือแม้ผลได้สุทธิ จะเป็นบางแต่ค่อนข้างต่ำมาก คือประมาณ 100 และ 82 บาทต่อไร่ในปี 2527/28 และ 2528/29 ตามลำดับ

ถั่влิสง ทำการทดสอบในช่วง 2 ปีแรก คือ 2526/27 และ 2527/28 ซึ่งผลการทดสอบไม่ค่อยดีนักกล่าวคือ ปีแรกได้ผลได้สุทธิค่าวัสดุประมาณ 369 บาทต่อไร่ แต่พอปีที่ 2 กลับได้ติดลบถึง 86 บาทต่อไร่

แตงโม มีการทดสอบ 2 ปีแรกเช่นกัน และให้ผลการทดสอบดีพอใช้คือให้ผลได้สุทธิค่าวัสดุประมาณ 596 และ 676 บาทต่อไร่ ในปี 2526/27 และ 2527/28 ตามลำดับ

ฟักทอง มีการทดสอบเพียงปีเดียวคือ 2527/28 และให้ผลได้สุทธิประมาณ 855 ซึ่งค่อนข้างดีพอควร

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทั้ง 4 พิช จะเห็นว่าแตงโมปลูกเป็นพิชหลังพิชหลักในสภาพไร่ค่อนข้างจะมีความเป็น ไปได้มากที่สุด ซึ่งฟักทองน่าจะมีความเป็นไปได้เช่นกัน แต่ยังไม่อาจจะระบุได้ชัดเจนพอ

2.2 จังหวัดคุ้งครวญ

1) คำนวณทาง อ่างเก็บน้ำรัฐส ผิชที่พิจารณาความเป็นไปได้ และเสนอในที่นี้มี 2 พิช คือ แตงโม และ ถั่влิสง

แตงโม ปีการทดสอบ 3 ปี คือ ในปี 2526/27 2527/28 และ 2528/29 ผลปรากฏว่าใน 2 ปีหลังให้ผลการทดสอบ ค่อนข้างดี คือให้ผลได้สุทธิประมาณ 754 และ 1,022 บาทต่อไร่ ตามลำดับ แต่ปีแรก (2526/27) ได้ผลได้สุทธิเพียง 44 บาทต่อไร่

ถั่влิสง การทดสอบมีเพียงปีเดียวคือปี 2527/28 โดยมีผลได้สุทธิประมาณ 235 บาทต่อไร่ ซึ่งผลการทดสอบ ยังไม่เพียงพอที่จะสรุปได้

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจึงอาจจะกล่าวได้ว่า แตงโมเป็นพิชที่ปลูกหลังพิชหลัก ในสภาพไร่ค่อนข้างจะมี ความเป็นไปได้ระดับที่ดีพอควร

2) คำนวณทาง อ่างเก็บน้ำน้ำแพะ พิชที่พิจารณาและแสดงมี 2 ชนิดคือ แตงโม และฟักทอง

แตงโมมีการทดสอบใน 2 ปี คือ ปี 2527/28 และ 2528/29 และให้ผลได้สุทธิประมาณ 37 และ 256 บาทต่อไร่ ตามลำดับ

ฟักทองทดสอบเพียงปีเดียวคือ ปี 2527/28 ซึ่งผลการทดสอบให้ผลได้สุทธิค่าวัสดุประมาณ 170 บาทต่อไร่

จะเห็นได้ว่าแตงโมมีแนวโน้มที่ค่อนข้างจะดีกว่าแต่ผลตอบแทนยังไม่ค่อนสูงนัก ถ้าจะดำเนินการน่าจะ พิจารณาเทคโนโลยี ซึ่งจากการพิจารณารายละเอียดปรากฏว่า แตงโมซึ่งปลูกเป็นพิช หลังพิชหลักในสภาพไร่นั้น ควร มีการเพาะปลูกภายใต้อุณภูมิที่ต่ำกว่า

2.3 จังหวัดร้อยเอ็ด

พิจารณาข้อมูลจากเอกสารที่ทำการศึกษาแล้ว ปรากฏว่ามีเพียงตำบลหนองแก้ว-แคนใหญ่ อําเภอเมือง ซึ่งมีพืชที่พิจารณาไว้เพื่อได้คือ แตงโม และข้าวโพดหวาน แต่การทดสอบมีเพียงปีเดียวคือ ปี 2527/28 โดยแตงโมให้ผลได้สูงชิดค่าวัสดุประมาณ 1,771 บาทต่อไร่และข้าวโพดหวานประมาณ 4,219 บาทต่อไร่ ซึ่งยังไม่อาจสรุปได้เด่นชัดพอ เพราะมีการทดสอบเพียงปีเดียว

3. ข้อคิดเห็น

3.1 พืชที่สอนชื่อร่วมภาษาไทย เมื่อพิจารณาผลการทดสอบตลอดปี 5 ปี ในสภาพพื้นที่น่า จะเห็นว่าพืชที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียต่ำ มีสภาพความคงทนต่อภาวะชั่วคราวและระดับความป่วนแปรของราคายังคงอยู่คือพืชประทบปอ โดยปอคิวบาก่อนข้างได้เปรียบในสภาพนาลุ่มและนาชั่วคราว แต่ปอแก้วก่อนข้างได้เปรียบในสภาพนาตอน เนื่องจากปอคิวบาก่อนข้างจะมีความทนต่อสภาพน้ำขังได้ดีกว่า แม้มีข้อสังเกตอีกประการคือ ข้าวที่ปลูกตามหลังปอในสภาพนาส่วนใหญ่มีแนวโน้มให้ผลผลิตค่อนข้างต่ำกว่าข้าวที่ปลูกตามพืชอื่น ๆ โดยเฉพาะพืชตะกูลถั่ว ดังนั้นการจัดแบบการปลูกพืช โดยมีปอเป็นพืชแรกในที่เดิมติดต่อภันฑะฯ ปี ไม่น่าจะเป็นการเหมาะสมนัก ควรมีการปลูกหมุนเวียนกับพืชอื่น ๆ บ้าง โดยเฉพาะพากพืชตะกูลถั่ว

3.2 พืชหลังพืชหลักในภาษาไทย ในสภาพพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือรึทุกแห่งดูเร็ว และสภาพดิน เป็นทรายค่อนข้างจะขาดอินทรีย์ต่ำ กรณีไม่มีแหล่งน้ำช่วย พืชที่ปลูกจ้าเป็นต้องเป็นพืชที่ อาศัยความชื้นในดิน เพียงเล็กน้อย ก็สามารถให้ผลผลิตได้ ดังนั้นจึงเห็นว่ามีเพียงแตงโมที่พอกจะมีความเป็นไปได้รองลงมาอาจเป็นพาก พากทอง แต่ในหลายท้องที่สามารถแสวงหาแหล่งน้ำช่วยได้ เช่น บ่อน้ำตื้น การปลูกพากพืช ผัก ในพื้นที่ไม่ใหญ่มากนัก จะช่วยเป็นการเสริมรายได้แก่เกษตรกรได้ในช่วงฤดูแล้ง

อย่างไรก็ตามกรณีแตงโม ซึ่งเป็นพืชที่แม้จะเพียงใช้ความชื้นในดินก็สามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ แต่ค่อนข้างจะมีศักยภาพรองลงมา ก็สามารถให้ผลผลิตได้ ดังนั้นเมื่อปลูกในที่เดิมและเริ่มเกิดอาการของโรคแล้ว ควรเปลี่ยนที่เพาะปลูกในปีต่อไปทันที

เอกสารอ้างอิง

- ฝ่ายวิจัยระบบพัฒนาไร่นา 2528 การศึกษาระบบการปลูกพืชในพื้นที่เป้าหมายจังหวัดชัยภูมิ นครพนม ร้อยเอ็ด และศรีสะเกษ ปีการเพาะปลูก 2526/27 เอกสารเศรษฐกิจการเกษตรเลขที่ 121 โครงการพัฒนาการเกษตรอาชัย น้ำฝนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ส้านักงานเศรษฐกิจการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ฝ่ายวิจัยระบบพัฒนาไร่นา 2529 การศึกษาระบบการปลูกพืชในพื้นที่เป้าหมาย จังหวัดชัยภูมิ นครพนม ร้อยเอ็ด และศรีสะเกษ ปีการเพาะปลูก 2527/28 เอกสารเศรษฐกิจการเกษตรเลขที่ 74 โครงการพัฒนาการเกษตรอาชัย น้ำฝนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ส้านักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ฝ่ายวิจัยระบบพัฒนาไร่นา 2529 การศึกษาระบบการปลูกพืชในพื้นที่เป้าหมาย จังหวัดชัยภูมิ นครพนม ร้อยเอ็ด และศรีสะเกษ ปีการเพาะปลูก 2528/29 เอกสารเศรษฐกิจการเกษตรเลขที่ 88 โครงการพัฒนาการเกษตร อาชัย น้ำฝนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ส้านักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ฝ่ายวิจัยระบบพัฒนาไร่นา 2530 การศึกษาระบบการปลูกพืชแบบเฉพาะพื้นที่ในพื้นที่เป้าหมาย จังหวัดชัยภูมิ นครพนม ร้อยเอ็ด และศรีสะเกษ ปีการเพาะปลูก 2529/30 เอกสารเศรษฐกิจการเกษตรเลขที่ 31 โครงการพัฒนาการเกษตร

อาศัยน้ำฝนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ส้านักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5. ฝ่ายวิจัยระบบพัฒนาไร่นา 2530 การศึกษาระบบการปลูกพืชแบบขยายพื้นที่ ในพื้นที่เป้าหมาย จังหวัดชัยภูมิ นครพนม ร้อยเอ็ด และศรีสะเกษ ปีการเพาะปลูก 2529/30 เอกสารเศรษฐกิจการเกษตรเลขที่ 32 โครงการพัฒนาการเกษตรอาศัยน้ำฝนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร ส้านักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
6. ฝ่ายวิจัยระบบพัฒนาไร่นา 2531 การศึกษาแบบการปลูกพืช ในลักษณะเฉพาะพื้นที่ในพื้นที่เป้าหมาย จังหวัดชัยภูมิ นครพนม ร้อยเอ็ด และศรีสะเกษ ปีการเพาะปลูก 2530/31 เอกสารเศรษฐกิจการเกษตรเลขที่ 18 โครงการพัฒนาการเกษตรอาศัยน้ำฝนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
7. ฝ่ายวิจัยระบบพัฒนาไร่นา 2531 การศึกษาแบบการปลูกพืชในลักษณะขยายพื้นที่ในพื้นที่เป้าหมายจังหวัด ชัยภูมิ นครพนม ร้อยเอ็ด และศรีสะเกษ ปีการเพาะปลูก 2530/31 เอกสารเศรษฐกิจการเกษตรเลขที่ 19 โครงการพัฒนาการเกษตรอาศัยน้ำฝนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 1 ผลผลิต และผลลัพธ์สุทธิค่าวัสดุ ของพืชกรองซ้ำในส่วนงาน จากการตีบด้วยหัวตัดแบบ การป้องกันในครองการพัฒนา
เกษตรวิสาหกิจ ประจำปี 2526/27-2530/31

หน่วยต่อริ่ว

รายการ	2526/27		2527/28		2528/29		2529/30		2530/31	
	ผลผลิต	ผลลัพธ์สุทธิ								
ต้นตอซึ่งมี										
ต้นกลาก-										
1. ปลอกวัว	260 กก.	*	1002 *	217 กก.	1641	-	-	246 กก.	901	124 กก.
2. ตีนเขีย				89 กก.	362	60 กก.	260	30 กก.	-34	-
ต้นกลาก-										
1. ปลอกวัว	366 กก.	1286	145 กก.	1052	-	-	178 กก.	643	138 กก.	554
2. ตีนเขีย			9 กก.	-72	54 กก.	73	-	-	-	-
3. ตีนสัง	-	-	48 กก.	-192	-	-	198 กก.	16	215 กก.	
ต้นตอซึ่งมี										
ต้นกลาก-										
1. ปลอกวัว	234 กก.	580	232 กก.	1768	209 กก.	922	258 กก.	714	293 กก.	1136
2. ภาcia			16 กก.	38	82 กก.	683	107 กก.	1210	94 กก.	558
3. ภาcia	-	-	25 กก.	85	90 กก.	757	-	-	-	-
4. ปลอกวัว	-	-	260 กก.	1448	183	735	259	779	-	-
5. ตีนสัง	-	-	-	-	-	-	-	-	300 กก.	1101

หมายเหตุ * ปลูกไม่ได้ผลผลิต

ตารางที่ 1 (ต่อ) ผลผลิต และผลลัพธ์สุทธิ์ต่อวัน ของพืช根อ่อนเข้าในสภาพน้ำ จากการปลูกทางเกษตรแบบ ในการปลูกพืชในโครงสร้าง
การเกษตรรวมต้นเหงา 2526/27-2530/31

หน่วยต่อวัน

รายการ	ผลผลิต	ผลลัพธ์สุทธิ์	ผลผลิต	ผลลัพธ์สุทธิ์	ผลผลิต	ผลลัพธ์สุทธิ์	ผลผลิต	ผลลัพธ์สุทธิ์	หน่วยต่อวัน	
									2526/27	2527/28
ต้นอ่อนเข้าในสภาพน้ำ										
1. บ่อคิวภา	162 กก.	387 *	269 กก.	2083	300 กก.	1295	222 กก.	538	341 กก.	1323
2. งาชาก	*	*	49 กก.	493	34 กก.	219	45 กก.	146	71	218
3. งัดด้า	-	-	133	409	-	-	-	-	-	-
4. ปอแก้ว	-	-	305 กก.	2374	347 กก.	1562	191 กก.	488	-	-
5. รากศิริวงศ์	-	-	-	-	424 กก.	655	-	-	191 กก.	308
ต้นอ่อนเข้าในสภาพดิน										
1. หัวลิสง	24 กก.	-175	133 กก.	-51	99 กก.	-311	153 กก.	204	229	559
2. หัวฝักยาว	503 กก.	1068	325 กก.	445	-	-	-	-	-	-
3. งาชาก	-	-	13 กก.	-14	20 กก.	-35	*	*	36 กก.	457
4. บ่อคิวภา	-	-	-	-	-	-	229 กก.	720	257 กก.	760
ต้นอ่อนเข้าในน้ำ										
1. หัวลิสง	24 กก.	-175	200 กก.	14	152 กก.	8	150 กก.	186	233	513
2. หัวฝักยาว	503 กก.	1068	263 กก.	305	-	-	-	-	-	-
3. บ่อคิวภา	-	-	-	-	-	-	331 กก.	1231	200 กก.	611

หมายเหตุ * ปลูกแต่ไม่ได้ผลผลิต

បានរាជ 2 នគរបាល និងអគ្គនាយករដ្ឋមន្ត្រីជាក្រសួងដែលត្រូវបានដោឡើង ជាការគ្រប់ខាងក្រោមនៃការប្រជុំ
និងក្រសួងការពិនិត្យ នៅថ្ងៃទី 2526/27-2530/31

បានរាជទូទៅ

រាយការ	2526/27	2527/28	2528/29	2529/30	2530/31
	នគរបាល អគ្គនាយក ការពិនិត្យ (ប្រាក)	នគរបាល អគ្គនាយក ការពិនិត្យ (ប្រាក)	នគរបាល អគ្គនាយក ការពិនិត្យ (ប្រាក)	នគរបាល អគ្គនាយក ការពិនិត្យ (ប្រាក)	នគរបាល អគ្គនាយក ការពិនិត្យ (ប្រាក)
ក្រសួងការពិនិត្យ					
គំនោកសេដ្ឋកិច្ច					
1. ធម្មរាង	-	-	500 កក.	402	-
គំនោកការពិនិត្យ-បានរាជ					
1. ផែនីយោ	*	*	15 កក.	100	24 កក.
2. ផែនីសង	252 កក.	369	201 កក.	-86	-
3. ធម្មរោម	360 ឈត	596	400 ឈត	676	-
4. ផែនីអង	-	-	600 កក.	855	-
គំនោកសេដ្ឋកិច្ច					
គំនោកសេដ្ឋកិច្ច					
1. ធម្មរោម	170 ឈត	44	505 ឈត	754	687 ឈត
2. ផែនីសង	-	-	241 កក.	235	-
គំនោកសេដ្ឋកិច្ច					
1. ធម្មរោម	-	-	143 ឈត	34	298 ឈត
2. ផែនីអង	-	-	167 កក.	170	-
ក្រសួងការពិនិត្យ					
គំនោកសេដ្ឋកិច្ច-ធម្មរោម					
1. ធម្មរោម	-	-	1500 ឈត	1771	-
2. ធម្មធម្មរោម	-	-	8000 ឈត	4219	-

អនុមេធ * បញ្ជាផលដែលត្រូវបានរាជ